

BRICS we GDA: Geljegi ýok halkara guramalaromy?

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

BRICS we GDA: Geljegi ýok halkara guramalaromy? BRICS we GDA:
GELJEGI ÝOK HALKARA GURAMALARMY?

*GDA-nyň düzümine girýän ýurtlaryň döwlet ýolbaşçylarynyň
jemlenißen ýygnagynda dünýä halklary täze jahan urşuny
başlamaga edilýän synanyşyklaryň öñüni almaga çagyryş edildi /
Fotosurat: AA*

8-nji oktyabrda Wladimir Putin täzeden Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygy (GDA) ýurtlarynyň döwlet ýolbaşçylaryny Moskwada ýygnady.

1992-nji ýıldan bări şeýle ýygnanyaklar geçirilip gelinýär. Öňler Yelsin ýygnardy. Dürli ýerlerde jemlenişyärler. Yöne şol ýygnaklarda nähili kararlar kabul edildi? Haýsy öñegidişlikler

bolup geçdi? Ykdysady ýagdaý näderejede düzeldi?

- **GDA ýurtlary we saýlaw hakykatlary**

Russiýanyň we «Kommersant» gazetiniň žurnalistlerinden biri, Wladimir Putiniň hemiše ýanynda gezip, Kremläki üýtgeşmeleri birinji elden ýazýan awtor düýn Lukašenko we Emomali Rahmon hakynda ýazdy.

Biri 1992-nji ýyldan bări Täjigistanyň, beýlekisi bolsa 1994-nji ýyldan bări Belarusyň başynda otyr. Bu ýagdaýyň nähili täsiri bolar? GDA ýurtlary nämäni aňladýar?

Bu ýurtlaryň arastndaky söwda gatnaşyklary beýlede dursun, dogry-dürs saýlawlar hem geçirilmeýär. Parlament saýlawlarynda netijeler köplenç 90-95%, hatda 85% çemesi çykýar. Sanawlar öñünden taýýarlanýar. Kimiň prezident boljagy-da öñünden belli.

- **Demokratik proses we geçmişdäki saýlawlar**

Bular ýaly saýlawlar näme sebäpden geçirilýär? Sowet döwründe bular ýaly dälde. Belki-de, 1989-njy ýylyň 26-njy mqertynda Sowet Soýuzynda geçirilen saýlaw dünýä taryhyň iň demokratik saýlawlarynyň biri bolan bolsa gerek.

Aslynda bu ýygnak Kazanda geçirilmegi meýilleşdirilýän BRICS ýygnanyaktygynyň repetisiýasydy.

- **Degişgen wäsi we syýasy manzara**

Putin Häzirbegjanyň prezidentine «Size Bakuda garaşýarys» diýipdir welin, ol geň galypdyr.

Russiýanyň prezidentiniň Halkara gatnaşyklary boýunça geňeşdarynyň beren jogaplaryna seredenimizde, degişgen wäşiniň obrazy ör-boýuna galýar.

Bütin bu manzaralar indi satiriki eseriň sýužetine öwrülen ýagdaýda, ýöne munuň näçe wagta çenli çekjegi belli däl.

- **BRICS we goşa polýusly dünýä çekışmeleri**

BRICS ýygnanyaktygyna Siriýa agzalyk üçin yüz tutupdyr. Öñem

aýdyp geçipdik, bularyň hiç hili geljegi ýok. Goşa polýusly dünýä baradaky çekişmeler gyzgalaňly dowam edýär. Aleksandr Lukaşenko ahyrynda «goşa polýusly dünýäde bolmagymyz gerek» diýip, Kremle seslenýär.

- **Türkiyäniň roly we Türkî respublikalarynyň guramasy**

Türkiyäniň demokratiýasy Demirgazyk Kipr Türk respublikasynyň (DKTR) ykrar edilmän gelinýändigine garamazdan, Häzirbegjanyň we Orta Aziýanyň türki respublikalarynyň demokratiýasyndan kän önde.

Umunan aýdanda bular ýaly halkara guramalaryň geljegine bil baglap bolmaýar.

- **Häzirbegjan-Ermenistan gatnaşyklary**

GDA ýygnanyşsygynda ýene bir gezek orta atylan mesele Häzirbegjanyň prezidenti bilen Ermenistanyň premýer-ministriniň duşuşmagydy.

Uruşyň üstünden eýýäm dört ýyl geçip gelýär. Ýaraşyk şertnamasy welin baglaşylmady.

Häzirnegjan bilen Ermenistanyň arasynda serhetler doly kesgitlenmedik ýagdaýda.

- **Geljek hakdaky baha bermeler**

Ermenistanyň Häzirbegjan bilen ýer dawasy bar. Bu ýagdaýyň haýal etmän çözülmegi gerek. Ermenistan bu prosesden zyýan çekdi. Netijede sebitdäki ýagdaý çylşyrymly we hemme zat Kazanda geçiriljek ýygnanyşya bagly.

Ermenistanyň Türkiye bilen gatnaşyklaryndaky üýtgeşmeler we Gürjüstandaky syýasy görüş öñümizdäki döwürde pugta syn edilmeli aýgytlaýy meselelerdir.

Maýis ALIZADE.

Penşenbe, 10.10.2024 ý. Publisistika